ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ:„
на годину: . . ф. 12 или 30, дин.
на по године: . ф. 6 или дин 15
на четврт године: ф. 3 или $7^1/_2$ дин.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОГЛАСИ
ачунају се 6 нов. од реда ситних слова.
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом

Претплата и огласи шаљу се на администрацију, а рукописи уредништву „Браника“ у Новом Саду.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. А. Пајевића, у дунавској улици.

Рукописи се не враћају.

Број 152. У Новом Саду, уторак 29. децембра 1892. (10. јануара 1893.) Год. VIII.

ЈОВАН БОШКОВИЋ,

српски научењак и књижевник, кр. српски министар просвете и црквених послова, члан кр. српске академије наука и вештина, члан књижевног оделења „Матице Српске“.

Велики празник мира и љубави дубоко је потресао српски народ. Његову душу силно је ускомешао и ранио га посред срца један жалостан случај баш на тај свечани дан, кад треба да смо мирни и спокојни. Први дан Божића преминуо је у Београду Јован Бошковић, велики српски научењак и књижевник, знаменити раденик на културном пољу српском. Као гром из ведра неба, потресао је Српство тај тужни и страховити глас, јер је губитак преголем, а за краљевину Србију толико велик, да се ни оценити не може. Кад погледамо на будућност Србије, ова је смрт управо трагична. Србија треба да се на просветном пољу развија, да накнади време, које су други народи употребили на културни рад, док се Србија крвавила и ратовала. Просветни рад у Србији особито је значајан постао после последњих ратова и у овим политичким трзавицама, које раскидају Србију. После разног експериментисања требала је Србија начелника у просветној управи, који ће српској просвети дати јасан правац, који ће је сигурном руком повести напред. И у тој прекој потреби јавља се Јован Бошковић као министар просвете и црквених послова, да изведе школски преображај Србије, да подигне дивну зграду, у којој ће се српска култура неговати и развијати. Неумитна смрт одузе Бошковића у почетку посла, не даде му, да рашири крила своја, да покаже шта уме, колико зна и колико му је друга отаџбина била за срце прирасла. И тај племенити посао морао се прекинути, јер је неуморни раденик престао живети!

Јован Бошковић државник на просветном пољу, који је био позван, као мало њих, да изведе велика дела у свом пространом делокругу. У њега је знање било велико и опсежно; имао је голем ум, који је умео да оцени прилике и потребе српске државе; располагао је с ретком вештином, да уочи слабе стране српске просвете, да среди просветна питања и да створи самосталан програм у своме раду; поред ових великих врлина имао је и државничку озбиљност и мирноћу, да се не поводи по тренутним струјама, да не застаје на по пута, да се не збуни привидним тешкоћама. У њега је родољубље било чисто као злато, те је пуним срцем приступао свом тешком задатку. Имао је јаку вољу, да не попушта од свог сталног и дубоког уверења, него је сигурно корачао својој мети и никад није изгубио из вида главну цел свог рада. А јавни карактер био је у њега светао као оно сунце. Њега нису руководиле личне побуде, нити се освртао на споредне обзире. Тај узор-човек и сав-Србин дошао је у најодлучнијем тренутку, да заузме најважније место у српској држави, кад се ратна бура стишала, кад спољна политика мирује и кад се политичко небо Србије после толиких неуспеха и заблуда почело по мало ведрити!...

И таког државника изгубила је Србија и Српство пре него што га је сасвим познала, пре него што је могла да оцени праву вредност његову!

Јован Бошковић био је ретке способности човек, који је радио на свима пољима културног живота. Није био то сухопаран научењак који се држи своје струке, а даље не уме да се макне, у кога се срце следи, те за друге важне послове нема осећаја. Бошковићев видик био је широк, па ипак чега се латио, извршивао је темељно и поуздано. Разноврстан је био његов рад и увек дубок, а никад површан. А таких раденика мало је наћи, који су особито нужни малом народу, где има много посла, а мало работника. Наука, књижевност, вештина, политика — све је то било земљиште за Бошковићево опсежно образовање, разумевање, размишљање и он је свуд сејао здраво семе, које је носило богати плод. Снажан мислилац с јако развијеним погледом на живот, он је лепе и узвишене мисли претварао у дело, он је науку учинио приступачном и ширим, образованим слојевима народним. Он је небо, у ком се роје крупне мисли великих духова спајао са земљом, која живи својим животом и са које се обично не види, шта се догађа у царству духова. Летио је у вис, али се враћао у јаву живота, те се није губио у научењачке сумње, зебње и неизвесности. Природа Бошковићева била је хармонично развијена, те је зато и доспевао, да се бори и да ствара на разним и разноврсним местима. Тек после смрти Бошковићеве ми ћемо осетити, шта смо с њиме изгубили!

* * *

Јован Бошковић родио се у Новоме Саду 1833. Оцу му беше име Стеван, беше занатом чизмар, а матери име Марија. Другови у детињству били су му: Др. М. Полит-Десанчић, Змај Јован Јовановић, Стеван Тодоровић и пок. др. Јован Андрејевић. Основну српску и грчку школу и доњу гимназију свршио је у месту свога рођења. Гимназијске науке је наставио у Ср. Карловцима и Будиму, а довршио их је у Пожуну, где је положио испит зрелости. За тим је учио и свршио права у Бечу. Увек је био изврстан ђак. Осим права учио је Ј. Бошковић и словенску филологију, те му ту учитељ беше велики словенски научењак *Фрања Миклошић*. А пошто је Србима ђацима била дика и понос: научити што боље народни српски језик, то је Бошовић одлазио Вуку, где је поред Даничића изучио темељно и српски језик. У Бечу је био учитељ унучади мајора Мише Анастасијевића. Кад је свршио науке у Бечу, био је неко време концииста у адвокатској канцеларији дра Јована Суботића, али му правна наука није годила, и 1859. године пређе у Србију, и био је професор српског језика у гимназији београдској, за тим крагујевачкој, а после опет београдској. Године 1865., кад је Ђура Даничић поднео оставку на професорство, буде Јован Бошковић постављен за професора српског језика, историје српске књижевности и естетике на великој школи. На том је месту остао до 1871. а онда га тадашњи министар просвете Димитрије Матић збаци, јер није био по вољи тадашњим намесницима. У то време био је Бошковић и учитељ српског језика кнезу Милану. Кад је Бошковић тако остао без службе, он дође у Н. Сад. Ту буде изабран за уредника „Српског Летописа“ и заменика матичином секретару, јер је тада А. Хаџић путовао с дружином народног позоришта. Те исте године буде Бошковић у Новоме Саду изабран за заменика дру Милетићу и био је на нашем сабору1871. Исто тако био је и посланик на сабору 1872. год. и 1874. године. На сабору 1871. био је изабран за школског надзорника у владичанству горњо-карловачком и пакрачком. Он оде у оне крајеве, где је привремено вршио своју дужност, и био је и на епархијским скупштинама. Но влада га не потврди. Године 1875. позове га српска влада и он поново пређе у Србију, где буде именован за библиотекара народне библиотеке и чувара народног музеја, јер је његову катедру међутим заузео Даничић. Кад је Даничић отишао у Загреб да уређује „Речник“, поврате Бошковића 1880. г. на старо место његово, за професора велике школе, где је остао пуних 12 година, док 9. августа ове године није постао српски министар просвете и црквених послова, на ком месту ево га смрт прерано нађе.

*

Јован Бошковић почео је врло рано радити на српској науци и књизи. Почео је делати 1854. г. Прва му је расправа изишла у „Седмици“ од те године под насловом: „*Треба ли књижевници да уче свој језик.*“ И тако је пуних 38 година радио на књижевности. Као научар највише се бавио науком о српском језику, и он је стекао големих заслуга за познавање и изучавање чистог народног језика. После Вука и Даничића он је важио као највећи и најпоузданији зналац свеколике нам науке језикословске. Дуго је требало, док је народни језик потиснуо искварену словенштину, која нам се одомаћила у књижевности и живом разговору. Вук нам је открио бесцен благо народног језика, Даничић је поставио научне законе његове. Бошковић беше најревноснији помагач Даничићев, он Вуку и Даничићу беше десна рука. Али највећа заслуга Бошковићева је у томе, што је науку о српском језику практично обрађивао, што је наш говорни језик чистио и требио га од туђинштине. Што данас српско, нарочито интелигентније друштво српски говори и то у главноме добро српски говори; што се данас у књижевности и новинарству на језик нарочито пази те наши књижевници и новинари већином добро српски пишу, голема је заслуга Бошковићевих радова. Јер он као филолог није преводио туђинске речи, већ је или ковао у духу народнога језика, или их је вешто пресађивао из других словенских језика. Данашње младе наше Српкиње и Срби ђаци на великим школама оснивају друштва, да уче оне дивне изразе и речи, које је Бошковић створио удубив се у дух језика народнога, и ти се изрази све више и више упо-

требљавају и у говору и у писању. Он је не само показао пут, како научењаци треба да кују потребне речи, којих нема у језику народноме, већ је сам створио безброј тих живих израза, који ће за кратко време прећи у говор свега народа српскога. Он је умео не само правилно писати, него и лепо писати, те је његов слог могао служити као образац. Ти су радови Бошковићеви од трајне вредности. Ово су му расправе: *„О непотребним туђим речима у српском језику.“* Особито му је значајна расправа: *„Из науке о језику“*. Даље су му научни радови: *„О старо-словенском језику.“ „О садашњем стању српске граматике.“ „Наука о језику и њезин задатак,“ „О народности и неговању српске народности наставом и васпитањем.“* Израдио је и *„Српску граматику“*. Писао је много критика и мањих расправа у науци о језику. Важна му је критика на Нинковићеву граматику, која је имала задатак, да у школи потисне напредније мисли о језику. Уредио је око 20 књига „Гласника српског ученог друштва“, а више књига „Српског Летописа“. У последње време почео је обрађивати Вуков речник и прва четвртина штампана је с његовим допунама и примедбама. Ове године почеле су излазити у нашем Летопису „Писма о историји српске књижевности.“ Превео је Штурову књигу о српским народним песмама Био је изврстан академички беседник. Тако су особито ваљане три беседе о погребу Ђуре Даничића о стогодишњици Вуковој и јубилеју Матије Бана. Стојан Новаковић написао је у својој историји српске књижевности први део о старој књижевности по школским предавањима Бошковићевим. Почео је издавати своје скупљене списе. Издао је две књиге, а распоред је био учињен за осам књига.

*

Но Бошковић није био само писац и научар. Он је покретао цео културни рад у српском народу. Подстицао је давао је идеје, покретао је добра предузећа најревносније. Увек се одушевљавао за све оно, што је лепо, племенито и узвишено. Он је уредио народну библиотеку и музеј. Кад је био српско-турски рат, Бошковић је много урадио, да очува народно позориште, да се не разиђе, уз то је још на руци и помоћи био српском друштву црвеног крста, које видаше и неговаше рањенике српске, и највише је учинио, те се и по нашим крајевима скупише онолики прилози на помоћ рањеницима и сирочади српској. Био је вредан секретар „српског ученог друштва“ и заменик секретару „Матице Српске“. Издавање „Летописа,“ које беше застало, он је покренуо.

Трудио се много око неговања вештине. Као одборник за пуни 19 година *српског народног позоришта* у Београду привредио је врло много око оснивања, утврђења и унапређења тог просветног храма; нашем позоришту до смрти је био одборник. Био је више година члан, подпредседник и председник београдском певачком друштву. „Главном просветном савету“ у Београду био је кроз много година члан и од њега је у том савету повикла многа корисна мисао. Био је безпристрастан и савестан члан одбора за професорске испите. Био је члан управе археолошког друштва, потпредседник београдске читаонице, члан друштва уметности, друштва црвеног крста и т. д. Као секретар српског ученог друштва има великих заслуга, управо он га је спасао, кад оно обесни власници хтедоше то друштво згазити. Као председник одбора за издавање Вукових дела старао се око издавања тих дела и бринуо се, да обезбеди интересе књижевности и да неокрњи права породице Вукове. У опште био је тражен на све стране и свуд је испомагао својим мудрим саветом, богатим искуством и свестраним знањем својим У политичким листовима писао је кроз тридесет година вазан чланака, у којима је претресао просветна питања и покретао културни напредак.

*

Најогромнији и најзнаменитији посао га је још чекао као министра просвете. Кад се примио министарства, он је истакнуо свој програм, који би био права благодет по Србију, да га је Бошковић остварио. Као министар је хтео да ствара и да подиже, да крчи путеве просветном развитку, да разгони мрак и да лечи од предрасуда. Кад су му понудили тај портфељ, изнео је свој програм и свој улазак у владу условио је од примања тог програма. Других жеља није имао; друге тежње није отхрањивао у својим грудима. Министарства није тражио себе ради. *„Ја ништа имам кога да ирошежирам, ништа коме да се свешим“* — с овим значајним речима сео је на министарску столицу. Као министар просвете хтео је да велику школу подигне на универзитет, да преустроји гимназије. да подигне стручне трговачке, занатлијске и економске школе, да устроји школе за више образовање женскиња, да заведе стручни надзор у основним и средњим школама, те да и Србија добије школске надзорнике, да у школама заведе музично образовање, да подигне плату професорима и учитељима, да осигура народно позориште и да пенсијом обезбеди глумце, да прошири мрежу основних школа, да преобрази просветни савет, да уреди свештеничку дотацију, да споји академију и учено друштво, да подигне богословију на степен факултета и т. д. Све је то хтео, почео је и радити на овом програму, али узаман беше добра воља, јака спрема, бистро око, ведар дух, чист значај, бескорисна оданост и неуморан труд — све је то коса смрти једним ударом пресекла. „Много хтео, много започео, час умрли њега је помео.“ А Бошковићу је тешко, врло тешко наћи достојног заменика, у кога ће се слити све врлине његове. Бошковић би створио епоху у културном животу Србије, а сад је остало напаћеном народу, да тужи и сузе пролива над могилом његовом.

*

Као политичар био је Јован Бошковић увек на своме месту, увек поуздан, одлучан и пун пожртвовања. Увек истрајан и веран својим начелима он је своје уверење заступао одлучно. Ни од кога презао није, никоме се клањао није. Зато је доста патио, гонили су га и запостављали су га, али он не клону. Сурова сила уклањала је праведног и доброг учитеља, јер им Бошковићев карактер није годио. Академија му дуго није отворила своја врата — том научењаку „првога реда“, јер им је политичар Бошковић сметао. Али он је увек био и остао члан српске народне слободоумне странке, и кад је био преко, и кад је боравио у нашој средини, и кад се вратио у Србију. Доследност његова била је потпуна, вера у своја начела безграничнa. Њега су тобожни либерали прогонили из Србије, напредњаци га повратили, и он је остао либерал, помирио се са својим гонитељима, и вером не преврну. Али колико је искушење у таким приликама, где човека дирну у живац?! Његова велика душа знала је праштати и својом величином побеђивала је. Он је док се на овој страни бавио, био више пута одликован. Био је на нашим саборима од 1871. 1872 и 1874. Први пут као заступник новосадски, а после је заступао срез Горње Карловце, Загреб, Реку и Моравице. За време комесарства Мајтењијева г. 1873 уређивао је *„Заставу“*. Кад је прешао по други пут у Србију, био је више пута заступник српске нар. скупштине. Био је увек члан главног одбора српске нар. либералне странке у Београду, и увек се заузимао, да српска народна странка постане у истини *слободоумна*, и та намера његова и његових млађих другова оживела је, јер је та странка данас подмлађена и освежена тако, да се не да ни упоредити с оном либералном странком, која је и Бошковића некад гонила. Трпељиво је чекао, уливао је дух слободоумља, сносио је ударе, — и дочекао је своје време! Само за мало се срећа осмехивала на њега. То није за њега био освитак лепше политичке зоре у Србији, него то су били последњи румен-зраци сунца, које за гору залази. Но личну задовољштину примио је потпуно. Краљ Милан мрзио га је, а кад је требало одабрати учитеље младоме краљу сетио се свог негдањег учитеља, и Бошковић је, док није постао министар био учитељ младога краља. Српска академија бира га сад *једногласно* за свог члана, а српска држава у просветној струци у Бошковићу тражи свог преобразитеља. Праведна ствар напослетку победи, личне врлине се могу претрпати, али уништити не! Бошковић је дочекао крај борбе, и изглед на бољу будућност своје отаџбине. О! кад само и природа не би била тако неумољива, тако ледена, која нам уграби Бошковића пре времена, *те није могао извести своје планове!*

Као човек, пријатељ и друг Јован Бошковић беше тако редак међу људима да могаше као прави узор врлина и сваке људске честитости послужити данашњем прилично изопаченом нараштају нашем. Но је с њиме једном говорио вазда ће се сећати оне необичне скромности, која је карактерна црта свију истинито великих људи. А ко је имао срећу да га изближе позна, да му буде пријатељ или друг, тај ће се целог живота свог мило сећати оне благе, божанствено-анђеоске потомине и топлоте душевно-рајске, која те вазда загреваше и одушевљаваше у његовом друштву, да си дан и ноћ могао слушати оне паметне, оне мудре речи, било да кад озбиљно беседи или да замеће шалу духовитим и природним досетама својим. У његовом друштву никад ником не беше дуго време, што је свако по нешто од њега научити могао, јер он свуда и на сваком месту беше прави учитељ, који према друштву и приликама даваше облик садржини оне науке коју приповедаше. Свака његова реч беше мудра и смишљена као да потицаше са жива извора, који нигда не усише. А што год би мислио и говорио то је свагда прострујало кроз његово племенито топло срце и благородну душу, која вазда мирисаше као стручак босиљка.

Као Новосађанин, Бошковић беше јединствени син, који нигда незаборављаше мило место својега рођења и прве младости, те би редовно сваке године у извесно доба амо долазио као што сам казиваше, да се душевно окупа у родној му колевци међу својим пријатељима. И кад дође доба школскога одмора многи од његових новосадских пријатеља не само да ће дубоко уздахнути, него ће му и око засузити и душа у болу заплакати кад погледа на оно место у своме дому, на којем обично сеђаше мили покојник, кад нам у госте амо долажаше. Тако је Бошковић својим душевним врлинама знао утицати на свакога ко га слушаше, а својим искреним пријатељима прирастао беше за срце, те га ови убрајаху у своје најближе рођаке, што се могаше опазити и осетити на његову укопу, када се самртним својим бићем од наших срдаца откидаше.

Па кад је таки био према сваком, какав ли је морао бити према својима најрођенијим — то се могло само натукнути из лелека и нарицања три сиње кукавице (једине му рођене сестре и две њезине млађане кћери), које у њему губе не само своју дику и понос, него и јединога хранитеља и бранитеља у широком снету, као правога оца, који се о њиховој срећи и напретку вазда стараше.

Ту је Бошковић показао онако узвишену милост брата за сестром својом, каква је на жалост данас тако ретка у животу, него је само као узор у нашим народним песмама налазимо. Његова једина сестра беше несретна у браку, те је он као брат прихвати са њезино двоје малене женске дечице, око које се толико и тако очински трудио, да је данас једна са свршеним професорским а друга учитељским испитом оспособљена да самостално свака себи кору хлеба заслужити може. И кад их је дотле довео — не хотећи се ради њих у своје време ни женити у бризи да се не би реметила она божанствена хармонија срдаца, која везиваше ову милу му сирочад за њега — ни онда се не могаше од њих одвајати говорећи: „И ако би могле о својој снази у свет полетети, не могу их од себе пуштати да не би помислиле е су ми на терету и да ми пакосни језици не могу рећи да сам као министар просвете својим сестричинама дао боља школска места, него другима.“ Толико је милостив и савестан био и онда кад се успео до највише висине у државној служби, на којој обичним људима може да се занесе памет и срце. Он се и ту велик показао.

* * *

Толико смо изгубили смрћу Јована Бошковића. Он нам својом смрћу зададе рану, која се брзо не преболе. Али ако је у главном послу прекинут, Бошковић је урадио за свог века толико, да ће га се Српство вечито сећати и његово дично име увек ће с благодарношћу и поштовањем спомињати.

Слава српском научнику „првога реда“!

Слава узорном државнику браће наше!

Слава врсном књижевнику, истрајном културном раденику и карактерном борцу народа српског!

Слава Јовану Бошковићу!

Лака му црна земља његове помајке Србије коју је толико љубио о којој је толико мислио и за коју је толико радио!

Спојење хрватске опозиције.

I.

У Хрватској збило се је о новој години нешто, чему се многи, који на људске страсти, слабости и ћуди рачунају — а такови рачуни до душе ретко и варају — нису надали.

Две хрватске народне опозиционе странке „странка права“ и „неодвисно-народна“, које су до јуче начелно и лично у доста жестокој опреци биле, спојиле и сложише се у једном народно политичком програму, који гласи: *„Уједињење и државна самосталност „Хрватске“ (разумевајући овамо све т. з. „хрватске земље“) у оквиру Хабсбуршке монархије; а на темељу хрватскога државнога и народнога права.“*

Мађарски листови, пратећи будним оком развитак државнога и политичкога живота Угарске и стојећ увек на опрезу: „ne quid ves publica detrimenti capiat“ — поздравише ову појаву хрватске опозиције готово једнодушним изразом срдбе, помешане иронијом а по нешто и претњом ради тобож „револуционарнога“ дохвата програма, пошто се исти не држи оквира „нагоде“ илити „земаља угарске круне,“ а то ће рећи: *угарске државе.*

Они — Мађари — добро знају, да се, како данас ствари стоје и како они поступају, њихова се мађарска мисао *коси* са у програму хрватске опозиције истакнутим „хрватским државним правом“ са „хрватском државном идеом.“ То двоје не да се сложити.

Мађари се — како веле — не плаше, те најновије појаве у Хрватској, ма да је она по „Еђетертешу“ против Угарске (?) наперена; јер по данашњем државном сустави и начину његова извршавања и то у Угарској исто као и у Хрватској, сва државна моћ и снага у њиховим је рукама; али ипак им није право, пак зато не трпе, да се уз једино под угарском круном овлаштену и спасавајућу мађарску државну мисао усуђује појавити још и друга која — хрватска државна мисао! —

Узме ли се ова појава спојења или уједињења хрватске опозиције како се год хоће *ми* држимо: *да јој се поред за сада још незнатности њене, баш у данашњим околностима и обзиром на могуће последице важан народни и политички значај порећи неда.* С тога ће мо и ми о томе, како са политичког тако и са народног гледишта овде своју да рекнемо. —

Хрватска „странка права“ већ од постанка свога држећи се по програму своме искључиво т. з. „хрватскога државнога права,“ не признаје на угарско хрватској нагоди основаном државноправном положају Хрватске, Славоније и Далмације на прама Угарској, законити моћ и ваљаност; а и „неодвисна народна странка“ држећи се у усвојеном заједничком програму *истога* и народнога права „у оквиру монаркије,“ *обилази* „нагоду,“ — *окреће јој леђа.* —

Јели овај поступак уједињене хрватске опозиције политички и оправдан?

Погледајмо малко на нагодбену прошлост и што се је отуд излегло?

Мудри *Деак*, који је аустро-угарску нагоду створио, пред стварање угарско-хрватске нагодбе рекао је ово: *„Аустрија* је држала *Хрватску* под јаким *туторством.* То није било право. *Угарска* никада у ту *погрешку* пасти неће!“ Па ипак код самога склапања нагоде, Хрватска против жеље и предлагања самога Деака, дође и политички и економно под „туторство“ Угарске. Но да се је то „туторство“ од стране Угарске бар онако, у оном правцу, смислу и духу праведно извршавало, како то сам односни уговор прописује; али, што *добра* у њему беше, све се *изопачи*, да га више ни познати није! Читави фолијанти су о томе писани, али све забадава. Незајазива мађарска владина политика или врећа прогутала је све народне и политичне особине, па тако и ту угарско-хрватску нагоду; на коју се у осталом Мађари увек пак и овом приликом знаду позивати, кад год се у Хрватској појави какав политички покрет изван или преко оквира нагоде.

А ко ја тому крив и ко је у томе прави „револуцијонарац?“

Да овде о другом чему и не говоримо: је ли Троједна краљевина Хрватска, Славонија и Далмација, — ако је она по „нагоди“ са Угарском у „државној *заједници*“ и ако је иначе аутономно од Угарске *неодвисна*, као што то и једно и друго по нагоди непобитно стоји, — могла и смела бити код не давне *јубиларне честитке* и представе своме уставноме краљу бити онако *игнорована*, да на челу аутономне краљевине стојећи *бан* своје аутономне области краљу ни представио није, већ да је то уг. министар-председник Сапари, *који са аутономном краљевином никакове смесе нема*, на се преузео? Јели могао и је ли по нагоди смео угарски министар-председник гроф Сапари такав јубиларни програм круни на одобрење предложити, по коме у државној заједници стојећа краљевина као „државно-политична *особина*“ код те представе као такова *исчезава? нема је?!* —

Је ли могао садашњи насљедник грофа Сапарија др. *Векерле*, ако би се „нагоде“ држао, у своме *првом* наступном *говору* и *не споменути* ништа о тој државној заједници Угарске са Хрватском и Славонијом, дакле свога „државнога компацисцента“ сасвим игноровати?

Јели он напокон могао у начелном разлагању своје будуће владавине приликом поздрава о новој години исто тако *ћутањем ићи*, преко тога државноправнога одношаја Угарске на прама Хрватској; или га се по накнадном новинарском исправљању *онако сетити*, како се и сами, државноправни *темељ* „нагоде“ *руши*, ударајући јој жиг и карактер „мађарске државе“ и „мађарске политичке народности?“

Све то не би могло и не би имало бити, па ипак бива, не правом „нагоде“, већ — силом *јачега* на прама слабијему. Нека дакле „Egyetértés“ и њему подобни мађарски шовинистички листови сами себи одговоре на оно питање: ко је ту „револуционарац“? Па кад то све видимо и знамо, је ли се је онда чудити уједињењу хрватске опозиције у оном њезином програму, по ком она такођер и са своје стране *прелази* преко „нагоде“ и лаћа се онога као јачега *изворнога историјскога права свога*, из које га је и сама нагода потекла?

Може се ова више мање „va banque“ политика хрватске опозиције не одобравати, али сваки праведан ће ју *разумети* јер ју — како се из свега види — управо диктира свакоме народу урођено право нужне народне *самообране.* —

Тако ето схваћамо ми ту сложну и очајну борбу хрватске опозиције и њезин програм против превласти мађарске државне политике; а сада да се позабавимо малко и са унутарњим садржајем тога политичкога програма хрватске опозиције, у колико се тај и нас *Срба* тиче.

Под „уједињењем хрватских земаља“ под именом „Хрватске“ разумева „странка права“ а тако исто и „неодвисно-народна“ у целој Троједници, да о другом и не говоримо, такођер и *Босну-Херцеговину.*

Ми се тога ради нећемо овде препирати, да ли збиља Босна и Херцеговина спадају у хисторијски оквир хрватскога државнога права; али сваки паметан и разборит политичар, био он *Србин* или *Хрват* мора признати и увидити **да ће по берлинском уговору за сада још провизорни положај тих окупираних двајух земаља дефинитивно решити или исте сигнатарне власти, као европско питање; или** — *сабља!* Ни у једном ни у другом случају дакле неће и не може ту каковога говора бити било о „хрватском“ или којем другом „државном праву.“ Не можемо зато никако увидети, зашто да браћа Хрвати, овде уједињена хрватска опозиција, ту ствар „Босне и Херцеговине“ меша и уноси у свој политички програм и ту неоправдану мисао шири по целој Троједници као и по окупираним земљама; сем ако не само *за инат*, или ако код извађања и остваривања тога свога народно-политичкога програма на нас *Србе* ни најмање **непазе**; јер то им ваља знати: да ми Срби, већ и из самога народнога **пијетета** прама нашој од старе хрватске далеко ближој српској државној прошлости и српскоме народу окупираних земаља **нећемо никада признати ни допустити оправданост ни саме помисли „хрватскога“ било државнога или народнога „права“ на оне земље.** —

Толико о политичкој страни програма уједињене хрватске опозиције, а у идућем броју и завршном другом чланку рећи нам је коју још и о „народној политици“ тога програма.

Ф—и

Погреб Јована Бошковића.

Изненадна вест о смрти Јована Бошковића пренеразила је и дубоко ожалостила многобројне пријатеље и поштоваче његова роднога града. Леп број пријатеља и поштовача његових из Н. Сада, није могао на ино, а да не оде до Београда, да укаже последњу почаст човеку, код кога је светлио не само ум, него и чистота карактера и искренога пријатељства Нови Сад дао је до сад леп број својих синова кнежевини и потоме краљевини Србији, но можда ни у једном од њих није толико била управо оличена свеза између Српства у Србији и Српства овостранога, као у пок. Бошковићу. И баш Новосађани, који знају какове драгоцене копче нестаје у Бошковићу; који су познавали врлине и заслуге покојникове и у јавноме и у приватноме животу његову, баш су они похитали, да присуством својим на погребу даду колико-толико израза осећајима својима и да потраже мелема тузи својој.

Као што је познато, одмах после смрти покојникове решио је министарски савет, да се покојник „као српски научник првога реда и заслужни књижевник“ сахрани о државноме трошку, те је одмах издан програм, по коме ће се извршити свечан погреб пок. Бошковића. По томе био је заказан погреб покојников на св. Стевана у 10 сах. пре подне.

И заиста се у заказани дан већ после 9 сати виђао свет, како хити у „Господску улицу“, у којој је покојник становао последње време. Тачно у 10 с. дошао је митрополит Михаило са својом дворском свитом и многобројним свештенством у стан покојников, да опоји тело покојниково.

У стан се покојников улазило по прноме ћилиму, а соба, у којој је лежало тело покојниково, беше сва застрта црнилом, на средини собе стајао је скупоцен сандук, око кога су гореле безбројне свеће, а око сандука беху поређани венци са тракама. Поред сандука читали су на изменце свештеници св. еванђеља.

Пошто је тело опојано, скинут је сандук с телом покојниковим доле. У тај мах засвирала је војна музика тужне песме, питомци су подофицирске школе и војене академије дефиловали, а другови покојникови са велике школе и из академије наука изнели су сандук с телом покојниковим и метли у свечана мртвачка кола. По томе се кренуо спровод господском улицом к саборној цркви. Напред су носили ђаци крст и кољиво, затим је ишла школска омладина, па носиоци одличија покојникових (ордена св. Саве са звездом, таковскога крста и одличја друштва црвенога крста) и носиоци књига покојникових увезаних у дивот корице. За њима је ишла војна музика, певачке дружине, ђаци са светњацима и рипидама за њима високопреосвештени архиепископ београдски и митрополит целе Србије Михаило са 24 свештеника и ђакона, после тога свечана кола са телом покојниковим. С обе стране кола држали су академици, професори и чиновници почасне траке и носили свеће. За колима је ишла уцвељена породица покојникова и заступник краљев, артиљеријски мајор Илија Ћирић први ађутант краљев и заступник маршала двора. За њима су ишли великодостојници државни: министар председник са министрима, (осим министра правде, који је у унутрашњости), председник и чланови државнога савета, председници и чланови свију судова и главне контроле, и највиши официри. За преставницима државне власти дошли су преставници науке и лепих вештина: чланови академије наука, професори велике школе, управитељи и професори средњих завода и изасланици разних друштава. За овима председник општине београдске Пера Татић са одборницима, заступници Народне Банке и други чиновници. За овима су ишли чиновници са својим шефовима, и на послетку непрегледна множина света. Путем су на изменце појали свештеници и свирала војена банда. Време је било да се лепше не да замислити.

Када је спровод дошао до саборне цркве, зауставио се и председник министарскога савета Авакумовић унео је са својим друговима: ђенералом Богићевићем Рибарцем, Стојановићем, Алковићем и Гвоздићем сандук у саборну цркву и метуо га на средину цркве. Чело главе покојникове стајао је митрополит Михаило а с обе стране сандука стајало је 24 свештеника, обучених у златоткане одежде. Осим тога било је још доста свештеника, који нису служили, међу њима и архимандрит Нићифор Дучић. С десне стране у певници беху богослови и гости из Новога Сада, Испод краљева стола стојали су министри и родбина покојникова, с леве пак стране vis á vis од краљева стола дојен дипломатскога кора, талијански посланик, барон Галвања са посланицима: француским, руским, аустро угарским и румунским, турским одправником послова и секретарима готово свију страних легација у Београду. Између сандука и олтара држали су ђаци средњих школа 12 венаца, међу овима венце: краља, намесништва, министарства, академије наука, Велике Школе, чиновника министарства просвете, Срба Новосађана, Београдских учитеља и т. д. Нарочито се истицао својом огромношћу и укусом венац с натписом: „Најискренијем пријатељу — породица Дунђерски.“ Када је опело почело дошао је у цркву и први намесник краљевског достојанства г. Јован Ристић и стао испод краљевога стола. На јектенија је одговарало певачко друштво „Станковић“, које је познато нарочито са прецизности, којом пева црквене песме.

Други намесн к г. Генерал Белимарковић није могао доћи због слабости.

Још никада нисмо осећали величанственост обреда, а нарочито песама православне цркве при погребу, као овом приликом, када су у великолепној саборној цркви српске престолнице свештеници умилним гласовима појали песме, чија је философска садржина и небеска мелодија тако пуна утехе за рањено срце.

Када је свршено опело, стао је на амвон управитељ кр. срп. београдскога позоришта *Милорад П. Шапчанин* и изговорио је беседу пуну песничких осећаја и топлоте. У тој је беседи изнео значај Јована Бошковића, као радника на пољу српске просвете. Нарочито од утицаја били су они делови беседе Шапчанинове, где је била реч о томе, какове је неправде претрпео покојник у животу своме, и како је — ма и на крају живота — дочекао сатисфакцију. После говора Шапчанинова било је „последњеје цјелованије“, па су министри опет изнели сандук са телом свога министарског друга и метули на свечана мртвачка кола. По томе се спровод кренуо дубровачком улицом и када је савио десно, зауставио се пред Великом Школом, у којој је покојник неуморно радио толике године свога живота. Пред Великом Школом беседио је академик *Свешомир Николајевић*, професор Велике Школе. Беседа г. Николајевића била је права академијска беседа у свакоме погледу. У својој је беседи изнео врло речито значај и заслуге Бошковића као радника на културноме пољу а нарочито заслуге Бошковићеве за Велику Школу. Пошто је академско певачко друштво „Обилић“ отпевало „вјечнаја памјат“, упутио се спровод даље, да се заустави већ пред народним позориштем, за које је неумрли покојник стекао толике заслуге. На балкону народнога позоришта беху сви чланови позоришта, који су хтели де се на томе месту опросте са својим заслужним пријатељем и министром, коме је једна од потоњих брига била, да се постара за изнемогле и остареле свештенике Талије и за њихову сирочад.

Пошто је позоришна дружина отпевала „вјечнаја памјат,“ кренуо се спровод Теразијама поред министарства просвете и црквених послова, где је за часак стао и за тим даље пошао поред краљевскога двора и старога конака, па је онда савио лево у Обреновну улицу.

Према старом гробљу у фишекцијској улици спровод је последњи пут стао и ту се један ђак са велике школе опростио са врлим покојником у врло топлој беседи, коју је гологлав прочитао стојећи чело главе покојнику, а са десне стране у дугачком низу стајаху ђаци војничке подофицирске школе упарађени за сво време читања беседе, као нека почасна стража.

За тим се опет спровод кренуо даље, оним путем који води иза вароши правцека новом варошком гробљу, на које по грдном снежном смету не беше могуће пешице поћи, те зато у часку цео се спровод смести у небројено многа кола и све варошке омнибусе, који се ради тога овде на месту нађоше, те милога покојника испратисмо тако многобројно до вечне му куће. Ту крај отворене раке нађосмо проту београдског, који над мртвачком скрињом очита последњу молитву, коју су пратили тужни јауци покојникове сестре и њезине две кћери, да су се многи при-

јатељи милог нам покојника морали заплакати при овом последњем опроштају са њиме.

Када се свет враћао са новога гробља, могло је бити један и по час после подне. За време спровода одржала је београдска полиција примеран ред, што јој само може на част служити.

Тако је сахрањен велики књижевник и научник, државник и патриота *Јован Бошковић*. Кажу људи, да је погреб Бошковићев био један од најлепших, које је Београд икада видео. Можда је и било погреба на којима је развијен већи званични сјај и блесак, али је мало било погреба у Београду, где је била већа искреност туге и бола, коју је овом приликом само увеличао сјај званичне Србије.

Заиста је ово погреб, достојан онаког живота, као што беше живот нашега непрежаљеног Јована Бошковића!

---

† ЈОВАН БОШКОВИЋ.

О болести и смрти покојниковој леже пред нама ова поуздана дата: Покојник је био пре месец дана у Пироту на збору либералне партије, који је држан на великоме тргу. Одушевљен и раздраган силном посетом народа из пиротске околине, није хтео ни за Бога да метне шешир на главу, већ је пун један сахат беседио гологлав. После тога се тужио, да га боли глава, али је ипак за то редовно ишао у министарство. Први дан Божића позван беше на литургију у двор, али он не хтеде тамо ићи, већ оде у саборну цркву. После службе отишао је да поздрави благдане митрополиту Михаилу, па се с њиме заједно одвезао у двор, да поздраве Божић краљу Александру. Када су стигли пред двор, митрополит изађе и оде унутра, мислећи, да Бошковић иде за њим. Ађутант краљев, мајор Ћирић изађе пред митрополита и поздрави га. И тек ту виде, да нема Бошковића. Ађутант одмах отрчи доле и има шта видети Бошковић лежи ван себе — ударила га била капља. Бошковића однесу одмах у стан, сазову лекаре, који су употребили све, да га спасу, али помоћи није било. Капља је ударила Бошковића у 1 сахат после подне, до 3 је био при себи и молио је, да му помогну само остраг у глави. У 3 сахата се већ био занео, а у 6 је био мртав. Умро је од капље у маломе мозгу. О смрти покојниковој одмах су извештени у Н. Саду стари пријатељи његови: др. Мих. Полит-Десанчић и Лазар Дунђерски, коме је покојник требао да дође у госте други дан Божића.

*

После смрти Бошковићеве решио је министарски савет, да се покојник „као научењак првога реда и заслужни књижевник“ сахрани о државноме трошку. Одмах су о смрти покојниковој извештени другови му Рибарац и Величковић, који беху у унутрашњости. Уједно је склопљен програм свечанога погреба, кога доносимо на другоме месту, а за заступника министра просвете и црквених послова именован је министар грађевина г. *Коста Алковић*, бивши професор Велике Школе.

*

Изненадна вест о смрти покојниковој дубоко је ожалостила многобројне пријатеље и поштоваче у родноме месту покојникову. На глас о смрти покојниковој истакнута је црна застава на „Матици Српској“ и штампане су посмртне објаве, а на погреб су отишли: др. Михаило Полит-Десанчић, А. Хаџић, др. Лаза Костић, Лазар Дунђерски, проф. Стеван Лекић, др. Милан Савић, Арса Пајевић, Давид Ћурчић, др. Душан Милић, Никола Јоксимовић, Бранислав Станојевић, Станоје Станојевић и још неколико женских чланова родбине покојникове. У суботу у вече отишли су Новосађани у стан покојников да положе на одар новосадски венац са натписом: *Своме дичном сину — Срби Новосађани*, и ту су скупа изјавили своје дубоко саучешће сестри и родбини покојниковој. — Осим тога изјавили су родбини телеграфски своје саучешће многи пријатељи и поштоваци покојникови из Новога Сада.

*

Српска влада издала је после изненадне смрти програм о погребу, који овако гласи:

ПРОГРАМ

по коме ће се извршити свечан погреб министра просвете и црквених послова

Јована Бошковића

који је преминуо у Београду 25. децембра 1892. г. у 6 часова по подне.

Погреб покојника као српског научника првог реда и заслужнога књижевника, по решењу Краљевске Владе, извршиће се о државном трошку.

Скуп ће бити у стану покојниковом (Господска улица бр. 3.) 27. овог месеца у 10 сати пре подне, а огласиће се звонима у свима црквама престоничким.

Тело покојниково изнеће из стана нарочито одређени виши чиновници, а унеће га у цркву и изнети Председник министарског Савета са члановима Краљевске Владе. На гробљу ће одређени виши чиновници донети тело покојниково до гроба.

Места, где ће се држати пријављени говори, биће нарочито одређена.

Спровод иде господском улицом до Саборне цркве, а по свршеном опелу: дубровачком улицом, поред Велике Школе, Народног позоришта и министарства просвете, па затим Обреновом и фишекџиском улицом ка новом гробљу.

Ред спровода.

I. Крст и крстача, жито и венци.

II. Школска омладина свију виших разреда средњих и стручних школа у Београду са изасланицима подофицирских школа и Војне Академије, по групама, које ће завршити слушаоци Велике Школе.

III. Носиоци покојникових одличија.

IV. Војна музика.

V. Певачке дружине.

VI. Ђаци са црквеним свећњацима и рипидама.

VII. Његово Високопреосвештенство Архиепископ београдски и Митрополит српски, са свештенством.

VIII. Тело покојниково на свечаним колима, поред којих ће с десне и леве стране држати наизмеце почасне траке и носити свеће одређени државни чиновници.

IX. Породица покојникова.

X. Министри, Државни Саветници, Посланици и ђенерали активни и у пенсији.

XI. Председници и чланови: Касационог и Апелационог суда и Главне Контроле.

XII. Српска Краљевска Академија наука; ректор са професорима Велике Школе; и Главни одбор Српског Друштва Црвеног Крста.

XIII. Начелници одељења Министарстава; управници виших надлештава; управитељ града Београда; председници првостепених судова. Гувернер Народне Банке.

XIV. Председник с представништвом Општине београдске; изасланици и представници корпорација са стране.

XV. Директори и наставници средњих, стручних и основних школа, мушких и женских.

XVI. Чиновништво и грађанство.

Политички преглед.

— **Бура против грађанског брака** у Угарској све више расте. Бискуп Шопер издао је једну посланицу у којој оштро напада владу због ове „реформе.“ Тако се исто буне многи прелати и свештеници римокатолички те са предикаонице драже против владе. Овој агитацији се крај не може догледати. Но влада је свакојако загазила у неприлике из којих се не ће тако лако извући!

— О програму будуће **аустријске парламентарне већине** саопштава „Wiener Tagbl.“ неке појединости. Главна му је тачка свечано признање дуализма и очување државних уредаба од г. 1867. Остале тачке одговарају у ствари престолном говору. Царевинско веће има да спроведе социјално-политичку реформу, унапређавати развитак економског живота, крчити пут изравнању социјалних препрека, посветити пажњу малом обрту; поправити правосуђе, извести реформу изравнога прореза порезе и сјединити све странке на темељу реалнога рада. Преко појединих страначких се жеља прелази. Левица неће захтевати ческо поравнање као ни конзервативци верозаконске школе, а у погледу језика неће се ни једној народности чиниги сметње у досадашњем свом упражњавању. Особна питања се за сада остављају на миру. — Сада је судбина озбиљнога покушаја грофа Тафеа као што „Преса“ пише, у рукама странака. Њихове вође моћи ће за који дан изрећи своје мнење. И ако има тешкоћа при изводу програма за скупљену већину, ипак има као што тај лист мисли много тачака, по којима се даје постигнути уједињење међу умереним странкама, уједињење у позитивну и негативну смислу, прво у погледу конкретних задаћа економског развоја, а друго у погледу искључења оних политичких и народних препорних тачака, које су пречиле течај парламентарних послова. Озбиљније него ли унутарње потешкоће програма, морају се уважити морална расположења странака. У том погледу су се у последње време појавили некоји повољни знаци.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 28. децембра 1892.

— **Беседу с игранком** приређују **ученици српске велике гимназије у Новом Саду** на дан св. Саве 14. (26.) јануара 1893., у дворани код „Јелисавете“ у корист својим сиромашним саученицима.

Распоред: 1. *„Весела је Србадија“*, парафраза Хуга Дубека, свира гимназијски свирачки збор. 2. *„Две птице“*, од Прерадовића, сложио Зајц, пева мешовити лик гимназијски. 3. Речитатив и арија из Хајднова *„Створења“*, уз пратњу гимназијског свирачког збора пева гимназиста Коста Натошевић. 4. *„Шетња по завичају“*, дечја певанија у два гласа са солима и декламацијама, музика од Пеца, приказују млађе гимназисте. 5. *П. Ђулић* Змаја Јована Јовановића, сложио Толингер, уз пратњу гимназијског свирачког збора пева гимназиста Данило Милошевић. 6. *„Сан“* од Илијашевића, сложио Ајзенхут, пева мушки лик гимназијски. 7. *„Расти, расти, ружо мала —“*, четворопев, сложио Вилхар, певају гимназисте Данило Милошевић, Јован Латинчић, Андрија Врвић и Коста Натошевић. 8 Финале (I. и V. чин) из *„Задужбине“* Милорада П. Шапчанина, музика од Хуга Дубека, уз пратњу гимназијског свирачког збора пева мешовити лик гимназијски. 9. *„Српско народно Коло“*, сложио Јосиф Маринковић, за оркестар удесио Фрања Петрик, свира гимназијски свирачки збор.

— Пишу нам из **Београда**: Како је саобраћај са Панчевом због леда прекинут, те је српска народна позоришна дружина приморана била да даје још коју представу у Земуну: то је ту прилику употребио управитељ српског народног позоришта г. *А. Хаџић*, па је прешао у Београд, и по договору са управом кр. српског народног позоришта удесио, да обе позоришне дружине дају у заједници две позоришне представе. Прва од тих представа била је 21. децембра о. г. и приказан је *„Лир“*, а друга 22. децембра о. г. и давана је *„Рибокоса“*. У тим представама суделовали су ови чланови српске народне позоришне дружине: Г. Д. Ружићка, Софија Вујићка, Т. Лукићка, С. Миљковићка, Д. Ружић, П. Добриновић, А. Лукић, Д. Спасић Васиљевић и М. Марковић. Обе те представе испале су сјајно у сваком погледу. И млади краљ, и намесници, и министри били су на тим представама и изјавили су своје подпуно задовољство и допадање. Нарочито се допала природна, добро промишљена игра глумаца српског новосадског народног позоришта, а то се видело по томе, што су сви без разлике бурним изазивом били више пута одликовани. И песме, које пева г. Марковић и г. Спасић у „Рибокоси“ морали су певачи на бурно захтевање поновити. Уопште владало је овде необично одушевљење за време обе те представе и свако ти је то задовољан и раздраган изишао из позоришта, са жељом, да се таке заједничке представе опет што пре понове. Ми честитамо обема управама позоришним на постигнутом успеху, оне су и тим начином показали, да су вољни сваким даном приликом показати, да им је стало до заједнице оба наша позоришта и да у неговању и развијању позоришне уметности не знају за пределне границе, које нас једне од других деле. Евала им, а сваки прави пријатељ наших народних позоришта мора се тој појави од свег срца зарадовати!

— † **Марија удова Стефановић у Панчеву.** Нашег пријатеља и суграђанина г. Љуб. Стефановића овд. трговца задесила је велика жалост смрћу миле му матере, која је прошлог уторника у вече преминула у Панчеву код своје кћери. Покојница је доживела ретку старост од 98 година, јер је као девојчица од 7 година са својим родитељима у Карађорђевом збегу 1807. пребегла из Србије у Панчево. Добра старица је била за живота свога вазда узор Српкиње домаћице, која је зло и добро делила са својим другом. Врлу покојницу оплакују кћи, три сина, унучад и праунучад. Мир пепелу врле покојнице!

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника“.

БУДИМПЕШТА, 28. децембра. У данашњој седници заступничке куће поднео је министар трговине законски предлог о покрићу трошкова око приређивања земаљске изложбе. Хонведски министар поднео је зак. предлог о одобрењу рекрута за год. 1894. Референт пита министра, да ли има кућа шта да саопшти о преговорима о угарском дворском особљу, које би се имало установити? Пазманди вели, да Угарска може имати само краљевско дворско особље. Његова партија је искрено одана династији, али не мари за хипер-лојалност. С тога он подноси предлог за одлуку, да се обнови угарско дворско достојанство. Иванка тражи разјашњења о тим преговорима.

ПАРИЗ, 27. децембра. Овде се примећује бургијашење монархиста. Но ред је свуд очуван. Војска је за сваки случај у приправности.

Трговина.

НОВИ САД 28. децембра 1892. (9. јануара 1893.) Од три дана овамо настањена је у наших крајевих филијала сибирске хладноће. — На копну се укорењио снег; мање реке давно већ замрзнуте а на нашем Дунаву од јуче стегао се природан леден мост, те је саобраћај са нашом вароши и Петроварадином постао живљи. Време је ведро, и покрај данашњих 16 степени хладноће лепо и пријатно зимско. Воде у главним рекама нашим у опадању.

На житарским пијацама како горњим тако и доњим није које знатније промене. Цене се сваком зрну све одржале. На нашој пијаци житној у колико досле зрна плаћа се ценом овом: Пшеница 6 ф. 90—7 ф. 10 н. Наполица 5 ф. 60—80 н. Зоб 5 ф. Јечам 4 ф. 90—5 ф. Кукуруз 3 ф. 70 н. Све од 100 кгр.

*

У БУДИМПЕШТИ 27 децембра, 1892. (8. јануара 1893.) У терминским пословима само су поједини закључци учињени. Пазарена је пшеница за јесен по 7 ф. 48—50 н., за пролеће пшеница 7 ф. 37—39 н. Кукуруз за мај-јуни 1893 4 ф. 70—71 н. Зоб 5 ф. 46—48 н.

*

У ШТАЈНБРУХУ 26. децембра, 1892. (7. јануара 1893.) У оборима је на окупу 95,072. ком. угојених свиња разнога порекла. Продаја била је живахна а цене ове: Угарски мат. тешки 42—43 н., средњи 42—42½ н., млади тешки 45½—46½ н., средњи 44½—45½ н., лаки 44—45½ н. Сеоски угарски тешки 42—43 н., средњи 43—44 н., лаки 40—42½ нов. Српски тешки 42—43 н., средњи 41½—42½ н., лаки 39—41 н. Све од 1 кгр. Живи на мери.

*

Течај вредности и новаца на берзи у Будимпешти 28. децембра 1892 (9. јануара 1893.

Ц. кр. дукати	5 ф. 72 н.
Наполеондори (20 франака) .	9 ф. 55 н.
Деонице угарске банке . .	360 ф. 50 н.
4% угар. ренте у злату . .	113 ф. 85 н.
5% „ „ „ папиру .	100 ф. 55 н.
Деонаце аустро угар. банке .	996 ф. — н.
Немачке државне марке. . .	59 ф. — н.

Јавна захвала.

Захваљујемо свима нашим пријатељима и познаницима који показаше своје топло саучешће прилиликом смрти наше драге матере, мајке, прамајке и чукунмајке

МАРИЈЕ СТЕФАНОВИЋ (ШОНИНИЦЕ)

рођ. Николајевић.

Нарочито пак захваљујемо овим много-поштованом грађанству и пријатељима у Панчеву који беху присутни при погребу миле нам покојнице.

Н. Сад 28 децембра 1892

Љуб. Стефановић

у име целе родбине.

Позив.

Г. г. чланови Српске новосадске читаонице и чланови читаоничког певачког друштва уљудно се позивају на

ВЕЧЕРЊУ ЗАБАВУ С ИГРАНКОМ

која ће бити у очи нове године 1893.

у дворани код „Јелисавете“.

На забави ће певати читаоничко друштво неколико одабраних песама, играће се уз дојакошње стране и српске игре,

Приступа имају само г. г. чланови са својим породицама и гостима са стране.

У **Новоме Саду**, 21. децембра 1892 (2. јануара 1893.)

Петар Костић, секретар. **Павле Гостовић**, председник

Власник и издавалац: Дружина Браника. Одговорни уредник Никола Јоксимовић. Штампарија А. Пајевића у Новом Саду.